

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Mait Janson

EESTI VABARIIGI TULETÕRJE ENNE JA PÄRAST
1936 AASTA TULETÕRJE SEADUST

Lõputöö

Juhendaja:

Heikki Perli

Tallinn 2009

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž : Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2009
Töö pealkiri: Eesti Vabariigi tuletõrje enne ja pärast uut 1936 aasta tuletõrjeseadust	
Töö autor: Mait Janson	allkiri:
<p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning selle maht koos lisadega on 35 lehekülge. Võõrkeelne kokkuvõte on kirjutatud inglise keeles. Töö kirjutamisel on kasutatud õigusakte, arhiivimaterjale, kroonikaid, tuletõrje juubelialbumeid, eestikeelseid raamatuid, ajakirju ja ajaleheartikleid.</p> <p>Käesoleva töö uurimisobjektiks on 1936 aasta tuletõrje seadus ja selle mõju vabatahtlikele tuletõrjeühingutele kui ka Eesti tuletõrjele tervikuna.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on analüüsida 1924 ja 1936 aasta tuletõrje seadust, tehes eelnimetatust inspireerituna, ettepanekuid praegu kehtivate maksundust reguleerivate seaduste ja õigusaktide täiendamiseks.</p> <p>Lõputöö ülesanne: Kas saab 1936 aasta tuletõrjeseadust pidada üheks suuremaks pöördepunktiks ja arengut soodustavaks teguriks Eesti vabariigi tuletõrje ajaloos.</p> <p>Töö aktuaalsus seisneb selles, et 2009. aastal möödub Eesti tuletõrje liidu ja organiseeritud tuletõrje loomisest 90 aastat.</p> <p>Lõputöö uudsus seisneb selles, et Sisekaitseakadeemia Päästekolledžis eksisteerimise ajal pole varem tuletõrje ajaloolist seadusandlust käsitlevat lõputööd kirjutatud. Tuletõrje ajalugu puudutavat temaatikat on kasutatud lõputööks vaid ühel korral.</p> <p>Kes siis veel uurib meie ajalugu kui mitte meie ise!</p>	
Võtmesõnad : tuletõrjeliit, organiseeritud tuletõrje, vabatahtlik tuletõrje	
Keywords : fire department union, organized fire department, volunteer firefighting	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud:	
Kaitsmisele lubatud:	
Juhendaja: Heikki Perli	allkiri:

SISUKORD

SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	4
1. EESTI VABATAHTLIKE TULETÕRJE LIIDU MOODUSTAMINE	6
1.1 Esimesed sammud tuletõrje liidu moodustamiseks	6
1.2 Esimene Eesti tuletõrje kongress 1919 aastal	8
2. TULETÕRJE SEADUSED JA TEISED TULETÕRJEGA SEOTUD ÕIGUSAKTID	
EESTI VABARIIGIS AASTATEL 1918-1924	9
2.1 Eesti vabariigi esimene tuletõrje seadus	9
3. 1936 AASTA UUS TULETÕRJE SEADUS	16
3.1 Uue tuletõrje seaduse vajadus	16
3.2 Tuletõrje jaotus uues seaduses	21
3.4 Tuletõrje ühingute maksusüsteem uue seaduse järgi	24
3.5 Tuletõrje ühingute tulud ja kulud	25
3.6 Tuletõrjajate ja abiks kutsutud isikute sotsiaalsed tagatised	28
4. ETTEPANEKUD	30
KOKKUVÕTE	31
SUMMARY	33
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	34

SISSEJUHATUS

„Tuli on hää sulane, aga paha peremees“

Läbi aegade on inimestel tulnud võitlust pidada tulekahjudega. Seda on tehtud ja tehakse nii individuaalselt kui organiseeritult. Tuli on aegade algusest saati olnud inimese suur abiline ja samas ka vaenlane. See piir, kust hea abiline suureks vaenlaseks võib muutuda on paraku imeõrn. Sellega, et tuli võib vaenlaseks muutuda ja palju kurja teha, nähti vaeva juba ammustel aegadel. Vaatamata inimkonna ja majanduse arengule hävitavad tulekahjud ka tänapäeval paljude perede kodud ja tavaliseks nähtuseks on metsatulekahjud. Seepärast moodustatigi juba keskajal vabatahtlikke tuletõrjekomandosid, mille eeskujul hiljem loodi pea igasse Eesti külla tuletõrje selts, millest eesrindlikumad 1919. aastal ühise liidu moodustasid ning tänasele päästesüsteemile aluse panid.

Eesti tuletõrje ajalugu on vähe uuritud ja seetõttu valis lõputöö koostaja oma töö teemaks „Eesti Vabariigi tuletõrje enne ja pärast 1936 aasta tuletõrje seadust“. Teema aktuaalsus seisneb eelkõige selles, et 2009. aastal tähistab Eesti päästeala oma üheksakümnendat aastapäeva, mis tähendab, et tuletõrje-alast tegevust hakati Eesti Vabariigis edendama praktiliselt üheaegselt riigi sünniga.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida 1924 ja 1936 aasta tuletõrje seadusi, tehes eelnimetatust inspireerituna, ettepanekuid kehtivate maksundust reguleerivate seaduste ja õigusaktide täiendamiseks. Autor analüüsib 1936 aasta tuletõrjeseadust ka ühe suurema pöördepunkti ja arengut soodustava tegurina Eesti Vabariigi tuletõrje ajaloos

Lõputöö kaante vahele on koondatud ülevaatlik ja järeldustega varustatud materjal, mis annab lugejale teavet tuletõrje ajaloost ajavahemikus 1919 kuni 1940.a.

Kuna Sisekaitseakadeemia Päästekolledži eksisteerimise ajal pole varem tuletõrjega seotud varasemat seadusandlust käsitlevat lõputööd kirjutatud, tuli lõputöö piiratud mahtu arvestades valida periood, millele keskenduda. Autori valik langes aastatele 1919-1940, kuna see periood oli Eesti tuletõrje arengu seisukohalt pöördelise tähtsusega.

Töö koostamisel on kasutatud Eesti riigiarhiivi arhiivimaterjale, esimese vabariigi aegseid tuletõrje seaduseid ja õigusakte, asjakohaseid raamatuid, artikleid nii vanadest, kui kaasaegsetest tuletõrje - päästeala ajakirjadest, samuti ajaleheartikleid mis võimaldavad anda piisava ülevaate Eesti tuletõrjega seotud seaduste arenguloost antud ajavahemikul.

Autor avaldab lõputöö koostamiseks vajalike materjalide ja teadmistega aitamise ning meeldiva koostöö eest tänu Heikki Perli'le, Anne Martin'ile, Olaf Esnale ja Eesti riigiarhiivi töötajatele. Veel tänab autor oma perekonna liikmeid.

1. EESTI VABATAHTLIKE TULETÕRJE LIIDU MOODUSTAMINE

1.1 Esimesed sammud tuletõrje liidu moodustamiseks

Vabatahtlik tuletõrje on vanimaid organisatsioone Eestis. 1788 aastal asutati Tallinna Mustpeade Vennaste Tuletõrjekomando ja see oli vanim vabatahtlik tuletõrje nii Baltimail kui ka kogu Venemaal. Esimene vabatahtlik tuletõrjeühing asutati Tallinnas 1862 aastal. Enne esimest maailmasõda 1914 tegutses tollase Eesti Vabariigi piires juba 142 tuletõrje organisatsiooni.

Baltimaade tuletõrje tegi omavahel tihedat koostöö - järjekindlalt korraldati Baltimaade tuletõrje kongresse, millest võtsid aktiivselt osa ka Eesti vanemad tuletõrjeühingud. Kongresse peeti mitmel korral ka Tartus ja Tallinnas.

Keiserlik Venemaa Tuletõrje Selts - sellist nime kandis omaaegne Venemaa Tuletõrje Liit. Selle organisatsiooni tegevusest võtsid aktiivselt osa ka Baltimaade tuletõrje tegelased. 1914 aastaks oli Keiserliku Venemaa Tuletõrje Seltsi liikmeks ligi sada Eestis tegutsevat tuletõrjeorganisatsiooni. Eesti tuletõrjujaid ei rahuldanud ainult koostöö Venemaa ja teiste Baltimaade tuletõrjujatega - nad soovisid omavahel lähemat kontakti. Kavatseti asutada Keiserliku Venemaa Tuletõrjeseltsi Baltimaade ringkonna alaosakond Eestis. Seesuguse ettepaneku tegi Rakvere tuletõrjeühing Venemaa tuletõrje kongressil 1910 aastal Riias. Alaosakonna liikmeteks oleks loetud kõik Eestimaa kubermangus tegutsevad tuletõrjeühingud. Ettepanekule vaieldi vastu ja kongressil leiti, et see killustaks koostööd Balti ringkonnas. Rakvere ühing oli sunnitud oma ettepaneku tagasi võtma. (Tetsman, E; Soonpää, L; Peterson, I; Raudsepp, E 1940:9)

Kui aga 1917 aastal revolutsioon purustas Vene keisririigi ja „Vene tuletõrjeseltsi“ nime eest kustutati sõna „Keiserlik“, siis kerkis kohe Eestis päevakorra oma tuletõrjekeskuse asutamise küsimus. Märtsikuus 1917 avaldas Avanduse VTÜ peamees J.Liiv ajalehtedes tuletõrjeühingutele üleskutse, kus muuseas öeldi:

„Et elu mitte ei oota ja kallist aega ei viidetaks, kutsun tuletõrje-selts kokku astuma Eesti tuletõrje Liidu loomiseks. Kõige esimene ülesanne, mis viivitamata tuleb teostada, on ühinemine maakondade piires. Selles asjas peaks maakonnalinnade tuletõrjed kui enamkorraldatud jõud kohe samme astuma, et asja käima panna“.(Tetsman, E jt 1940:9)

Üleskutse leidis pooldamist ja Rakvere VTÜ algatusel kutsuti esimeseks maiks 1917 Rakverre kokku Virumaa tuletõrje organisatsioonide esindajate koosolek. Kokku tuli 17 esindajat.

Otsustati astuda samme Eesti Tuletõrje Liidu asutamiseks ja selle tegevuse alustamiseni luua Virumaa tuletõrjeseltside liit. Segased ajad ei lasknud aga Virumaa liidul näidata suuremat aktiivsust ja polnud ühtlasi võimalik ka Eesti Tuletõrje Liidu asutamist teostada. Alles siis kui vabadussõda lõppes ja Eesti sai iseseisvaks vabariigiks, võidi mõtlema hakata Eesti Tuletõrje Liidu asutamisele. Algatuse võttis enda kanda Tallinna Vabatahtlik Tuletõrje Ühing, kes pidas oma esimese peakoosoleku Eesti Vabariigi ajal 26. juunil 1919. aastal. Sellel koosolekul otsustati kokku kutsuda esimene Eesti Tuletõrje kongress Eesti Tuletõrje Liidu asutamiseks.

Kongressi eeltööde tegemiseks valiti komisjon järgmises koosseisus: A.Pirk, J.Kross, J.Toffelmann, A.Pehlmann ja E.Lukatševitš. Komisjoni täiendati 2. juulil 1919. aastal peetud peakoosolekul, kus valiti komisjoni veel A.Väli, O.Nieneberg, L.Einborg ja J.Allik. Komisjon pidas oma esimese koosoleku 8. juulil 1919. aastal. Koos olid komisjoni liikmed: A.Väli, L.Einborn, L.Lutaševitš, O.Nieneberg ja ühingu juhatuse poolt koopteeritud Kilingi-Nõmme tuletõrje esimees Chr. Leilop. (Tetsman, E jt 1940:9)

Komisjon pidas üldse 11 koosolekut. Juba teisel koosolekul 10. juulil 1919 seati kokku kongressi kava ja esimeseks punktiks oli selles liidu asutamine. Kolmandal koosolekul 14.juulil 1919. aastal vaatas komisjon Liidu põhikirja kava läbi ja võttis selle A.Väli poolt ettepanud täiendustega vastu. (Tetsman, E jt 1940:10)

Põhikiri esitati ühingu juhatusele heakskiitmiseks. 29.augustil 1919. aastal pidas Tallinna VTÜ erakorralise koosoleku, kus arutati tuletõrjekongressi küsimusi. Koosolekul tunnistati ühel häälel vajalikuks Tuletõrje Liidu asutamine ja kiideti heaks komisjoni poolt välja töötatud Liidu põhikirja kava.

1.2 Esimene Eesti tuletõrje kongress 1919 aastal

Eesti esimene tuletõrje kongress peeti 6. ja 7. septembril Tallinnas „Estonia” kontserdisaalis. Kongressile oli ilmunud 48 tuletõrje organisatsiooni poolt 78 esindajat. Kongressi avas Tallinna VTÜ esimees A.Birk, kes valiti ka ühel häälel kongressi juhatajaks. Abijuhatajateks valiti A.Pirker Rakverest ja A.Punga Tartust, sekretärideks Adamson, Väli, Kivi ja Jürmann. Esimesel kongressipäeval otsustati asutada „Üleriikline vabatahtlike tuletõrjajate seltside liit” ja kiideti heaks Tallinna VTÜ poolt koostatud põhikirj. Liidu asutamise koosolek peeti järgmisel päeval 7. septembril 1919. aastal. Koosolekul tunnustati asutajateks liikmeteks kõik tuletõrjeseltsid, kes oma peakoosolekutel olid otsustanud astuda Liidu liikmeks.

Asutajateks liikmeteks olid järgmised tuletõrjeseltsid ja organisatsioonid: Tallinna, Tartu, Abja, Mõisaküla, Haapsalu, Roela, Ulvi, Maidla, Toila, Kärgula-Sulbi, Lihula, Valga, Narva, Suure-Jaani, Põltsamaa, Rapla, A/S Lutheri tuletõrjekomando, Loksa, Jõhvi, Narva-Jaanlinna, Tallinna-Noormeeste, Tallinna linna tuletõrje-komando, Rägavere, Petseri, Märjamaa, Väike-Maarja ja Mäetaguse. (Tetsman, E jt 1940:10)

Samal koosolekul võeti Liidu liikmeteks vastu: Nõmme, Alutaguse, Põllula, Püssi, Pärnu, Narva-Peetri, Hummuli, Karksi-Nuia, Kilingi-Nõmme, Rakvere, Keila, Kohtla, Kaarli, Raudteetehaste tuletõrje, Antsla ja Paide tuletõrjeseltsid. (Tetsman, E jt 1940:10)

Liidu põhikirja registreerimise palvele volitati alla kirjutama: A. Birk (Tallinnast), O. Allik (Tartust) ja J. Adamson (Valgast).

Esimesse Liidu juhatusse valiti: Ado Birk, Oskar Allik, Jaan Toffelmann, Karl Jürmann, Aleksander Pirker, Jaan Kross, Friedrich Vahtmeister, Karl Lorenz ja Artur Väli.

Juhatus pidas samal päeval oma esimese koosoleku, kus jagati ametid järgmiselt: Esimees A. Birk, abiesimehed: Jaan Toffelmann ja Aleksander Pirker, sekretär: Artur Väli, abisekretärid: Jaan Kross ja Karl Jürmann, laekur: Friedrich Vahtmeister, abilaekurid: Oskar Allik ja Karl Lorenz. (Tetsman, E jt 1940:10)

2. TULETÕRJE SEADUSED JA TEISED TULETÕRJEGA SEOTUD ÕIGUSAKTID EESTI VABARIIGIS AASTATEL 1918-1924

2.1 Eesti vabariigi esimene tuletõrje seadus

Eesti Vabariigi sünnijärgsed aastad olid rasked, sest meie maad oli laastanud I maailmasõda ja raskeid sõjahaavu lõi meie riigile ka Vabadussõda. Sõja ajal oli suur hulk tuletõrjetegelasi mobiliseeritud ning kustutusvahendid oli hävinud, laiali kantud või vajasisid remonti. Eriti raske olukord oli voolikutega. Tuletõrjeseltsid vajasisid ümberorganiseerimist, puudus ühtne põhikiri, ühtsed tööjuhised, liikmeskond oli väike. Tööd ja edasilükkamatuid ülesandeid oli palju.

11.jaanuaril 1920 kiitis liidu juhatus heaks tuletõrjeseltside tüüp-põhikirja projekti, mis paljundati ja saadeti kõigile tuletõrjeseltsidele. Liidu II kongressil Tartus võeti uuteks liikmeteks vastu 12 tuletõrjeseltsi. Ühtlasi otsustati liikmete vastuvõtmise korda lihtsustada (Vaarmann 1988 : 91).

2.2 1924 aasta tuletõrje seadus

Esimese Eesti Vabariigi tuletõrje seaduse vastuvõtmiseni tegutseti vene seaduse kogu II köite kubermangu seaduse § 343, VIII köite metsaseaduse § 631 – 620, Eestimaa talurahva seaduse § 627 – 649, Liivimaa talurahva seaduse (1860 aastast) § 546 ja Balti eraõiguse §1060 alusel.

Seadus, mis võeti vastu 1888 aasta 9 juunil, kehtis Baltimaadel kuni 1917 aasta revolutsioonini. Selle seaduse §15 järgi jäi Baltimaadel tuletõrje korraldus kehtima neil alustel, mis kehtisid kuni 9. juunini 1888.aastal. Terves Vene täielikus seaduste kogus ei leidu Baltimaade kohta kuni 1888 aastani eriti rohkem seadusandlikke akte, kui 1826.a. seadus tuletõrje komando ülevalpidamise kohta Riia linnas. Teiseks Eesti ja Liivimaa

talurahva seadused 1856 ja 1860 aastast, mis kehtivad ainult väljaspool linnu. Peale selle leidub määrus tuletõrje kohta linnades 1892. aastast. Vastav määrus on ka Kubermangu Semstvo seaduses, mis aga sel ajal Baltimaadel ei kehtinud. Metsapõlengute ja tulekustutamiste kohta kehtisid eraldi metsa seaduse §177-181 ja § 612-618.

Väiksemad üksikud korraldused tuletõrje alal leiduvad 1888.a. politsei korraldustes ja teistes allpool toodud seadustes üksikute märkustena. Heakorra seaduse 1916.a. väljaande § 299-310 käsitlevad „ettevaatuse abinõusid tulekahjude hädaohu vastu“. (Kübarsepp, E 1923:2)

9.juunil 1922. aastal Asutatud Kogu poolt vastvõetud seaduste kaotamise seadus R.T. nr 129/130-1920.a. järele kaotasid oma kehtivuse täies ulatuses Eestimaa Talurahva seadus 1856 aastast ja Liivimaa talurahva seadus 1860 aastast.

Eesti Talurahva seaduse kohaselt oli nende sisu järgmine:

Iga viie talu peale vallas pidi olema kaks vee ämbrit ja igal peremehel 2 -3 sülla pikkune tulehark, tulekustutamise nuustik ja lokulaud. Tulekahju korral pidi lokku lööma teatamaks tulekahjust, mille peale kõik peremehed olid kohustatud tulekahju kohale ilmuma koos pangedega ja teiste tulekustutamisriistadega. Juba enne seda pidid maja elanikud ise katsuma tuld kohe alguses kustutada, uksi, aknaid sulgema jne. Ka kõik teised tulekahju juures olevad inimesed olid kohustatud tuld kustutama. Kui vesi oli kaugel või inimesi tuli puudu, siis käskis vallavanem uuesti lokku lüüa, mille järel kõik perenaised ja täiskasvanud naisterahvad olid kohustatud appi tulema. Kes kohal olles kaasa ei aidanud, sai karistada. Korraldusi andis tulekahjul vallavanem ja kõik olid kohustatud tema käskudele täitma. Midagi ei tohtinud tema loata ära lõhkuda. Kui aga oli vajalik tule kontrolli alla saamiseks katuseid lõhkuda, siis ei tohtinud seda takistada. Tule õnnetusest päästetud asjad korjati kokku ja neid valvati. Naaber mõisad andsid vastastikku abi. Kui tulekahju oli valla mõisas, siis mõisa vara võttis oma valve alla maakonna politsei. Metsa, rabade ja muude suuremate tulekahjude korral pidi kõik appi ruttama kirvestega, labidatega, kraave kaevates, põõsaid ja oksid maha raiudes tule levikut tõkestades.

Niisuguste tulekahjude ärahoidmiseks oli igatüki kohustatud metsas, karjamaal, aasal või põllul tuld tehes, sealt lahkudes tule kustutama, vastasel korral trahviti. Põuasel ajal oli keelatud tuld teha. Kes keelust üle astus, vastutas kõigi kahjude eest ja võeti ka politsei

poolt vastutusele. Samuti oli keelatud põuasel ajal hoonete ligidal ja metsas tulirelvast laskmine.

Kui kuival ajal oli vajadus siiski alet põletada, siis pidi seda suurima ettevaatusega tegema, teavitades sellest vallavanemat, et vajadusel oleks kiire abi olemas. (Põuasel ajal tuletegemise ja ale põletamise kohta puuduvad määrused Liivimaa talurahva seaduses).

Vallavanemal ja politseil oli kohustus jälgida, et oleksid tagatud kõik ettevaatus abinõud uute hoonete, sepikodade, köökide ehitamisel ja ahjude ning korstnate parandamisel.

Eelpool nimetatud ohutusnõuete mittetäitmisel olid Eestimaa ja Liivimaa Talurahva seaduses ettenähtud vastavad paragrahvid ja selliste rikkumiste eest karistas seaduserikkujat vallakohus. Rikkumiste eest võidi karistada kuni 1000 margase rahatrahviga. Kui aga rikkumine põhjustas tulekahju, siis võis aresti määrata kuni 1 kuu või rahatrahvi, mis võis ulatuda kuni 10 000 margani.

Sel ajal kehtis ka **tulekahjude ärahoidmise heakorra seadus** § 208 – 217 (aastast 1916), mis kehtisid nii linna, kui ka maa asulate kohta. Selle seaduse kohaselt kohustati tulega hoolikalt ümberkäima, süütajatest teada andmist, menetlemist, kas tulekahju tekkis ettevaatamatuse tõttu või süütamise tagajärjel.

Suur ja vastutusrikas ülesanne oli „Eesti tuletõrje Seaduse eelnõu väljatöötamine, mis 1922.a. lõpul esitati siseministeeriumile. Nii siseministeerium kui Riigikogu tegid eelnõus nii palju muudatusi, et 20. mail 1924.a. vastuvõetud tuletõrjeseadus ei rahuldanud tuletõrje tegelasi ja juba järgmisel Liidu kongressil esitati riigikogule ettepanek seaduse muutmiseks ja täiendamiseks. (Kübarsepp, E 1923 :2)

1924 aastal vastuvõetud tuletõrje seaduse kohaselt vastavalt asutati riiklik-, omavalitsuste-, vabatahtlik-, eraasutuste ja ettevõtete tuletõrje. Riiklik tuletõrje asutati vastavalt vajadusele riigiasutuste ja ettevõtete juurde. Nende ülalpidamise kulud kaeti riigi või riiklike ettevõtete summadest. Omavalitsuse tuletõrje asutati vajaduse järgi kas ühe või mitme omavalitsuse piirkonnas. Omavalitsuse tuletõrje asutamine oli linnale ja alevile sunduslik, kui linnas või alevis puudus vabatahtlik tuletõrje ühing. Omavalitsuse tuletõrje ülalpidamiseks, vabatahtlikkude tuletõrje ühingute toetamiseks ja tulekahjude

kustutamise seotud kulud pidi katma omavalitsus. Eraasutuste ja ettevõtete tuletõrjet peeti ülal nende asutuste ja ettevõtete enda kulul.

Tuletõrje allus selle seaduse kohaselt Siseministrile, kellel oli õigus revideerida tuletõrje tegevust ja nõuda nende aruandeid. Samuti teostada järelvalvet. Politsei võis tuletõrje komandolt abi nõuda loodusõnnetuste ja muude suuremate õnnetuste puhul, kus tuletõrje jõudu ja vahendeid võis vaja minna. Politsei korraldusel olid kõik 20-50 aasta vanused kodanikud kohustatud politsei korraldusel tulekustutamistest osa võtma. Metsade, soode ja rabade põlemisel olid 15 kilomeetri raadiuses elavad kodanikud politsei, vallavanema või tema abi korraldusel kohustatud tulekustutamisest osa võtma.

Raudteed ja laevad olid tulekahju korral kohustatud tasuta võimaldama komandole kiiret vedu ühest kohast teise. Samuti olid nad kohustatud tulekahju korral abi andma.

Tuletõrje komandodele kuuluvad autod, vankrid, hobused ja teised veo- ja tuletõrje vahendid olid vabastatud sunnivõtmisest kaitsevägele, samuti ka kõigist riigi ja omavalitsuse jaoks võetavatest maksudest.

Tuletõrjet puudutavates küsimustes oli vabatahtlike tuletõrje ühingute kirjavahetus ametiasutustega kantselei ja tempelmaksust vaba. Tuletõrjetele tellitud autod ja teised tuletõrje vahendid mis toodi välismaalt sisse, olid tollimaksust vabastatud.

Tuletõrjajate vormiriietuse ja selle kandmise korra kinnitas Siseminister. Samuti oli Siseministri poolt kinnitatud mälestus- ja teenistumärkide, kui ka kiituskirjade kuju ja väljaandmise kord.

Riikliku ja omavalitsuse palgalises teenistuses olevate tuletõrje komandode liikmete pensioni ja toetusraha määrati riigi- ja omavalitsuse töötajatega ühesugustel alustel.

Tuletõrjeühingute asutamine oli toimunud stiihiliselt, kusjuures paljud olid organisatsiooniliselt nõrgad ning neil puudusid vajalikud kustutusvahendid. Oli ühinguid, millel polnud isegi käsipritsi, rääkimata enamast.

Väga suureks probleemiks tuletõrjes oli nõuetekohaste ruumide puudus, eriti äsjaloodud ühingutes. Näiteks puudusid maal 168 tuletõrjeühingul üldse igasugused ruumid. Vanematel ning linna ja alevite ühingutel olid küll hoone, peamiselt enne I maailmasõda ehitatud, kuid ka neist ei vastanud paljud nõuetele.

Kustutusvahendeid oli siiani soetatud agaralt, nüüd pandi põhirõhk uute tuletõrjehoonete ehitamisele. Nii ehitamiseks, kustutusvahendite soetamiseks kui ühingute majandamiseks tuli hankida vahendeid.

2.3 Tuletõrje kapital

Tuletõrje arengu soodustamiseks loodi 1932.aastal tuletõrjekapital. Tuletõrjekapital seadustati Eesti Vabariigi 1932. aastal, mil anti välja **Tuletõrje toetamise maksu seadus** (Riigikogu poolt vastuvõetud 25. novembril samal aastal „Riigi Teataja“ nr. 91-1932), mille sisu paremaks mõistmiseks on parem nimetatud seaduse põhilised punktid siinkohal esile tuua:

§1. Tuletõrje toetamiseks võetakse kinnis- ja vallavarade kindlustuslepingute pealt tule, plahvatuse ja pikse vastu kindlustamisel, maksu 15% suuruses, arvates kindlustuslepingute pealt võetava tempelmaksu summast.

§2. Tuletõrje toetamise maksu õiendavad kindlustusseltsid ja ühingud, makstes sellel ühel ajal tempelmaksuga Eesti Panga vastavasse osakonda.

§3. Sissetulnud summad antakse üle tuletõrje toetamiseks Kohtu- ja Siseministeeriumi juure asutatava tuletõrje kapitali deposiiti.

§4. tuletõrje kapitalist määratakse toetusi kas rahas või komitee poolt muretsetud tuletõrjeabinõude näol, 1) vabatahtlikele tuletõrjeorganisatsioonidele, kelle teotsemisvõime tõstmine vajalik, kuid kelle oma ainealine seisukord seda ei võimalda ja 2) omavalitsuse tuletõrjeüksustele juhtudel, kui nende üksuste arendamine osutub kasulikumaks, kui kohapealsete vabatahtlikkude ühingute toetamine.

§5. Kapitali valitseb ja toetusi määrab Kohtu – ja siseministri kinnitusel komitee, mis koosneb kahest Kohtu- ja siseministeeriumi, ühest Majandusministeeriumi ja Ühest Teedeministeeriumi esindajast vastava ministri määramisel, ühest Linnade Liidu ja ühest Maaomavalitsuse Liidu esindajast nende Liitude määramisel ning ühest Üleriigilise

tuletõrje Liidu esindajast selle Liidu juhatuse määramisel ja kahest eesti kindlustusseltside ühingu esindajast sama ühingu juhatuse määramisel. Peale selle võib komitee kutsuda koosolekule asjatundjad, kellele antakse sõnaõigus. Komitee liikmed oma ülesannete täitmise eest eritasu ega päevaraha ei saa.

§6. tuletõrje toetamise maksu õiendamise järele valvavad maksuinspektorid, kelle korraldusel tasumata maks nõutakse sisse administratiivkorras.

§7. kapitali valitsemise ja toetuse määramise lähema korra määrab Vabariigi Valitsus.

Kuigi nimetatud seadusest nähtub, et kapitali raha suunati sihtotstarbeliselt tuletõrje toetamiseks, võib siiski nentida, et sarnaselt tänapäevaga, oli ka toonane tuletõrje pidevas alafinantseeringus, mistõttu pidi riigi valitsus mõtlema võimalusi selle süsteemi rahastamiseks.

Eeltoodud seaduse täpsustamiseks ja kahetimõistmise vältimiseks toimus 19. septembril 1933.aastal esimese Tuletõrje kapitali komitee koosolek, kus otsustati:

1. Toetusi jagatakse kaks korda aastas.
Peajaotus sügisel, kus jagamisele tuleks võimalikult kõik kuni selle ajani laekunud rahad ja teine jaotus kevadel, kus jagatakse toetusi ainult kõige hädavajalikumatel juhtudel.
2. Toetusi anda ainult normaal põhikirja alusel tegutsevatele vabatahtlikele tuletõrje üksustele.
3. Toetusi juhtida sinna, kus vajadus suurem, anda eesõigus hiljuti asutatud tuletõrjeüksustele, arvestades ka seltskondlise toetuse saamise võimalusega.
4. tuletõrje üksustele toetusi anda ainult tuletõrje abinõude muretsemiseks ja korrashoiuks ning pritsikuuride ehitamiseks ja korrashoiuks.
5. Laene ei anta. (Tallinna Linnaarhiiv(TLA). f 49, n1,s 146)

Analoogne tuletõrje toetamine kindlustusmaksetest laekunud rahast toimus ka Nõukogude Eestis, kus vastavalt kohustusliku määrkindlustuse seadusele eraldas riik igal aastal 15% laekunud kindlustussummadelt kariloomade hukkumise ja tulekahjude vastu võitlemiseks. Nende summadega finantseeriti tuletõrjedepoode, - kuuride ja –tornide ehitamist ning kapitaalremonti, ehitati ja varustati sisseseadetega tuletõrjeinventari ja – varustuse remondi töökodasid, rajati veevõtukohti ja neile juurdesõiduteid, muretseti ja remonditi

tuletõrjeinventari ja -sisseseadeid, anti rahalist toetust kolhooside vabatahtliku tuletõrje salkade ülemate väljaõppe korraldamiseks, premeeriti parimaid kolhooside vabatahtliku tuletõrje salku, kes olid näidanud eeskuju tuletõrjetöös, ja nende salkade liikmeid, kes on ennastsalgavalt võidelnud tulekahjude vastu kolhoosis, tehti tuletõrjepropagandat, maksti toetust tule kustutamisel, praktilistel õppustel või teel tulekahjukohal ja tagasi vigastada saanud tuletõrjujatele ja viimaste surma korral nende perekondadele.

Ühingute sissetulekud aastate lõikes olid erinevad, sõltudes majanduskonjunktuurist. Majanduskriisi tõttu oli üks väiksema sissetulekuga aastaid 1933. Ühingute peamine sissetulekuallikas oli pidude ja loteriide korraldamine, mis andis 37,5% üldsissetulekust, karbikorjandustest saadi kuni 20%, omavalitsuste ja kindlustusseltside toetus oli 17%, liikmemaksud 3%jne. Kindlaimad sissetulekuid oli tuletõrjekapital, mis laekus tulekindlustuspoliisidelt võetavast 0,7-% tempelmaksuosast. Selle jaotamist korraldas tuletõrjekapitali Komitee. (Vaarmaa 1988:94)

Siit nähtub, et tuletõrje ülalpidamine ei olnud mitte riigi, vaid tuletõrje - kui ühiskondliku organisatsiooni - õlul. Vähe sellest. Piirati pidude ja loteriide korraldamist ning võeti neist saadavalt sissetulekuilt riigikasuks nn. lõbustusmaksu.

Selle kõige muutmiseks oli vaja uut tuletõrjeseadust.

3. 1936 AASTA UUS TULETÕRJE SEADUS

3.1 Uue tuletõrje seaduse vajadus

Tuletõrje seaduse muutmise üheks põhjuseks oli asjaolu, et tuletõrje oli paisunud sedavõrd suureks, et tema juhtimine senise korralduse juures polnud teostatav.

Eesti oli 1936 aastal 906 majanduslikult iseseisvat tuletõrjeüksust, neist riiklikke 170, omavalituse 17, eraasutuste ja – ettevõtete 108 ja vabatahtlikke 611. Kui riiklikku tuletõrjesse kuulus 2751 ja omavalitsuste tuletõrjesse 472 tuletõrjujat, siis moodustas enamiku osa siiski vabatahtlikud, kellest 48 501 tegev- ja 3367 toetajaliiget. Kokku oli Eesti tuletõrjes kokku 55 091 liiget. (Tetsman, E jt 1940:9)

Endise Tuletõrje seaduse alusel oli tuletõrjete ülesandeks vaid tulekustutamine ja abiandmine tuleõnnetuste korral. Neil juhtudel juhtis ühe omavalitsuse piirkonnas asuvaid tuletõrje komandosid omavalitsuse poolt valitud ühine tuletõrjejuhataja. Kui tuleõnnetust polnud, siis polnud ühisel tuletõrjejuhatajal seaduslikku õigust mingeid korraldusi teha tema piirkonnas asuvatel tuletõrjekomandodele; samuti polnud ühisel tuletõrjejuhatajal õigust käsutada suurema tulekahju korral väljastpoolt omavalitsuse piirkonda appirutanud komandosid ega elanikke, keda juhtis tuleõnnetuskohale politsei. (Eesti Riigiarhiiv(ERA) f 80, n 5 s 1114)

Seega kujunes välja olukord, kus suurema tulekahju korral juhtis sündmust mitu kustutustööde juhti: kohalik ühine tuletõrjejuhataja, väljastpoolt tulnud komandode juhid ja politsei, kes käsutas appi tulnud elanikkonda. Nendelt juhtidelt antud korraldused läksid tihti üksteisest lahku ning tekitasid segadust suuremate tulekahjude juures.

Tuletõrje ühingute üheks suuremaks puuduseks oli asjaolu, et ühingutel puudusid koha peal kõrgemad juhid. Puudus juhtide süsteem ja juhtide hierarhiline alluvus. Tuhandemehelise komando juht oli võrdne viieteistmehelise komando juhiga, teiste sõnadega – pataljoniülema korraldused omasid tulekahjude korral sama jõu, mis jaoülema omad. See olukord polnud normaalne.

Ligemale tuhande tuletõrjeüksuse enam-vähem rahuldav tegevus seniste piiratud ülesannete juures oli teostatav vaid selle tõttu, et tuletõrjes ligemale olid väljakujunenud kindlad traditsioonid ja austus vanema juhi vastu. Traditsiooniline austus juhi vastu oli tuletõrjes sedavõrd tugev, et seda ei suutnud murda isegi revolutsioonikeerised.

Vabatahtlike tuletõrjete juhid, olles teadlikud neis puudustest, katsusid oma algatusel tuua parandust sellesse süsteemi. Järvamaa agaramate juhtide algatusel loodi maakondlik tuletõrjekogu, et korraldada ühise juhtimise süsteemi alusel maakondlikku tuletõrjet ja teostada juhtide väljaõpet. Harjumaa tuletõrjete üks vanemaid ja kogenumaid juhte korraldas Nõmmel maakondliku tuletõrjepäeva. Katseid maakondliku tuletõrjete loomiseks tehti ka mujal. Kuna puudusid ühelt poolt juhised ja teiselt poolt kogemused sel alal, siis polnud jõutud maakondlike tuletõrjete loomiseni.

Uus Tuletõrje seadus pani tuletõrjajatele senisest suuremad ülesanded. Tuletõrjajate ülesandeks polnud üksnes tulekahjusid kustutada, vaid ka ennetustööga tegelda. Peale selle oli tuletõrje ülesandeks abiandmine politseile loodusõnnetuste ja muude suuremate õnnetuste korral, tagada avalikku julgeolekut ja korda.

Tuletõrjetele uute ning vastutusrikaste ülesannete andmine tegi paratamatuks senise tuletõrje juhtimise süsteemi ümberkorraldamise.

3.2 Struktuur uue seaduse kohaselt.

Uue süsteemis alusel oli väiksemaiks üksuseks tuletõrjes salk, mille moodustas üks mootorpritsi või käsipritsi toimkond. Kaks või kolm salka moodustasid tuletõrjerühma ja mitu rühma – tuletõrjekompanii. Igal tuletõrjesalgal, - rühmal ja – kompaniil oli vastutav pealik, kes tuletõrjeteenistusalal allus endast kõrgemale pealikule.

Maaolukorras tuli igasse valda, kus senine komando meeskond võrdus ligikaudu kaitseväe kompanii meeste arvule, üks tuletõrjekompanii. Kui vähene meeste arv senises komandos ei andnud kompanii mõõtu välja, siis oli võimalus agaral valla tuletõrje üksikrühma pealikul oma meeste ja abinõude arvu suurendada, et üksikrühm saaks kompanii nimetuse. Suuremates valdades, kus komando liikmete arv ületas ühe kompanii arvu, moodustati kaks või rohkem tuletõrjekompaniid. Sel juhul vanem ja vilunum kompaniipealik nimetati valla tuletõrjejuhiks.

Ühes politseijaoskonna piirkonnas asuvad tuletõrjekompaniid moodustasid ühe või mitu tuletõrjedivisjoni. Divisjoni tegevuspiirkonna määras siseminister. Divisjoni ja kompanii koosseisu kuulusid kõik tuletõrjed- nii vabatahtlikud, eraasutuste ja – ettevõtete, kui ka riiklikud ja omavalituste tuletõrjed, kui viimased oma koosseisult polnud nii suured, et oleksid võinud moodustada igaüks omaette kompanii.

Tuletõrje ühingud, mis asusid ühes maakonnas, moodustasid tuletõrjebrigaadi, välja arvatud Tallinna ja Tartu linnade tuletõrjed ning Narva prefektuuri piirkonnas asuvad tuletõrjed, mis moodustasid igaüks omaette tuletõrjebrigaadi. Seega oli 14 tuletõrjebrigaadi, mida juhtisid vastavad pealikud.

Kõik tuletõrjed Eestis (välja arvatud Kaitseministeeriumi, kaitseväes ja nende asutustes, kelleks tavaliselt ajateenijad, sõdurid) moodustasid Eesti Tuletõrje Korpuse. Korpuse pealikuks oli kodanliku õhukaitse ja tuletõrje juhataja. Korpuse allus Politseivalitsuse direktori kaudu Siseministrile.

Kuna tuletõrjekorpus koosnes suuremalt osalt vabatahtlikest, oli korpuse pealiku esimeseks abiks ette nähtud Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu esimees. Teiseks abiks, peamiselt tehniliseks abijõuks, oli Politseivalitsuse tuletõrjeinspektor.

Pealikke ei valinud mitte enam alluvate kogu, vaid nimetati ametisse kõrgemate juhtide poolt. Pealikuks nimetati senised tuletõrjejuhid: peamehed, abipeamehed, jaoskonna- ja rühmaülemad ja nende abid jne.

Nende põhimõtete kohaselt nimetati brigadipealikud ja nende abid ametisse Siseministri pool Politsei valituse direktori ettepanekul, kes enne ettepaneku tegemist kuulas ära korpuse pealiku, Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu esimehe ja vastava linnaeapa (kui brigaad asus linna piires, nagu Tallinnas ja Tartus) või ajutise maavalitsuse esimehe arvamuse, kui brigaad asus maakonnas.

Divisjonipealikud ja nende abid nimetas ametisse Politseivalitsuse direktor korpuse pealiku ettepanekul, kes enne ettepaneku tegemist kuulas ära Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu esimehe ja vastava linnaeapa (kui divisjon asus linnas) või ajutise maavalitsuse esimehe arvamuse. Divisjonipealikute nimetamise võis teostada pärast divisjonide territoriaalpiirkondade kindlaks määramist Siseministri poolt.

Tuletõrjekompaniide pealikud ja nende abid nimetas ametisse korpuse pealik vastava brigadipealiku ettepanekul, kuna rühmapealikud, salgapealikud ja nende abid – brigadipealik selle divisjonipealiku ettepanekul, kelle piirkonnas need üksused asusid.

Seoses tuletõrje juhtimise korraldusega oli tarvis teatud korrektuurid sisse viia ka tuletõrjete seltskondliku organisatsiooni ossa – tuletõrjeühingutesse. 1937 aastal tegutses 403 omavalitsuse piirkonna kohta 611 vabatahtlikku tuletõrjeühingut; mõnes vallas oli isegi kuni 10 ühingut. Neist ühingutes osa kuulus Tuletõrje Liitu, kuid osa hoidis end Liidust eemale. Liidu peakoosoleku poolt vastuvõetud otsuseid tunnustasid vaid Liidu liikmed, teise ühingud talitasid omapead.

Tuletõrjeühingute juhtimise korraldamine muutus aasta - aastalt keerukamaks, kuna aastas tuli keskmiselt 30 ühingut juurde. Nendel ühingutel puudusid tuletõrjeabinõud, raha, varustus jne. Senine valla elujõuline ühing vaatas viltu uustulnuka peale, kuna pahatihti uue ühingu asutajateks olid senise ühingu liikmed, kes ühingust lahkunud ühel või teisel põhjusel. Kui ühe ühingu olemasolul vallas tehti tuletõrje kasuks tööd üksmeelselt, siis uue ühingu juurde siginemisega tekkis sel alal kaks leeri. Raskeks läks omavalitsusele neil

puhkudel ka toetuse õiglane määramine, ja et asjast lihtsamini üle saada, jaotati toetussumma võrdselt kõigi ühingute vahel. (Eenpalu, E 1936:8)

Tuletõrje seniste ülesannete juures oli endine organisatsiooniline korraldus veelgi mõeldav, samuti võinuks leppida tuletõrje ühingute tekkimisega sellisel hulgal, et iga 4-5 talu peale oleks saanud iseseisev ühing. Kuid tuletõrjet, kui elujõulist ja suurt organisatsiooni riigis pidas Vabariigi Valitsus vääriliseks varustada senisest suuremate - riiklike ülesannetega. Nende ülesannet täitmine tingis tsentraliseeritud juhtimist, nõudis kõrgemaid tuletõrjejuhte koha peal ja tuletõrjete tsentraliseeritud juhtimise kõrval ka kindlakujulist seltskondlikku organisatsiooni Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu näol, kuhu kuulusid eranditult kõik vabatahtlikud tuletõrjeühingud.

Tuletõrje Liit on tugev siis, kui teda moodustavad liikmed on tugevad, elujõulised, varustatud ajakohaste abinõudega ja ei kiratse võlgades. Töö edukuse pandiks on, et tööd tehakse üksmeelselt ja et ei vallas, alevis ega linnas poleks lahkkelisid ühe või teise ühingu vahel., kelle õilsad üldhuvivid kõigil ühed ja needsamad. Kui valla, alevi ja linna tuletõrjed teevad otsuseid üksmeelselt, siis on võimalik ühisel jõul korda saata suuri asju, millest senini ei võidud unistatagi. Sellised otsused leiavad poolehoidu ja toetust nii seltskonnas, omavalituse, kui ka tuletõrjekapitali poolt. (Eenpalu, E 1936:9)

Siseministri poolt 3. detsembril 1936 a. antud Tuletõrjeseaduse § 7 viimase lõike elluviimise määruse (RT 1936:98) põhjal kuulus osa tuletõrjeühinguid liitumisele. Liitumine võeti ette neis valdades, alevites ja linnades, kus oli rohkem kui üks tuletõrjeühing. Liitumisel ühingud koostasid omavahel liitumislepingu. Liituvad ühingud, ka liidetav olid kõik üheväärsed ja võisid soovi korral igäiks moodustada vastava territoriaalpiirkonnanimelise kogu, kusjuures kogu esimees (koguvanem) kuulus automaatselt liitühingu juhatusse. (Eenpalu, E 1936:11)

Ühingute liitumisega ühe omavalitsuse piirkonnas ühingud tegelikult midagi ei kaotanud. Liitunud ühingute kogu näol jäi edasi oma peakoosolek – üldkoosoleku nimetuse all. Üldkoosoleku poolt valitav eestseisus (juhatuse) ja revisjonitoimik; samuti jäi liitunud

tuletõrjeühingule koguna tegutsedes tuletõrjeühingu senised varandused ja oma algatusel juurdesoetatavad varad, oma arvepidamine, lipp, mälestusesemed ja pitsat. Ka jäid alles senised traditsioonid ja esimehe (koguvanema) mundritunnused, kuna ta kuulus liitühingu juhatuse koosseisu.

3.2 Tuletõrje ülesanded uue seaduse kohaselt

Tuletõrje ülesanne oli kõrvaldada, samuti vältida hädaohte, mis kahjutule läbi ähvardavad või võivad ähvardada üldsuse või üksiku isikulist või varalist julgeolekut.

Tuletõrje andis abi politsei nõudel ka teiste loodusõnnetuste ja muude suuremate õnnetuste, samuti ka avalikku julgeolekut ja korda ähvardavate hädaohtude puhul, kus läks tarvis tuletõrje jõudu või tööriistu, eriti kodanliku õhukaitse tegevuses.

Uue tuletõrje seadusega tuletõrje ülesanded suurenesid. Kui endise tuletõrjeseaduse § 1 mõiste kohaselt tuletõrjete ülesandeks oli vaid tulekustutamine ja abiandmine tuleõnnetuse korral, siis uus seadus pani tuletõrjete ülesandeks ka ennetustöö. Uue alana esines tuletõrje ülesannetes abiandmine kodanliku õhukaitse tegevuses.

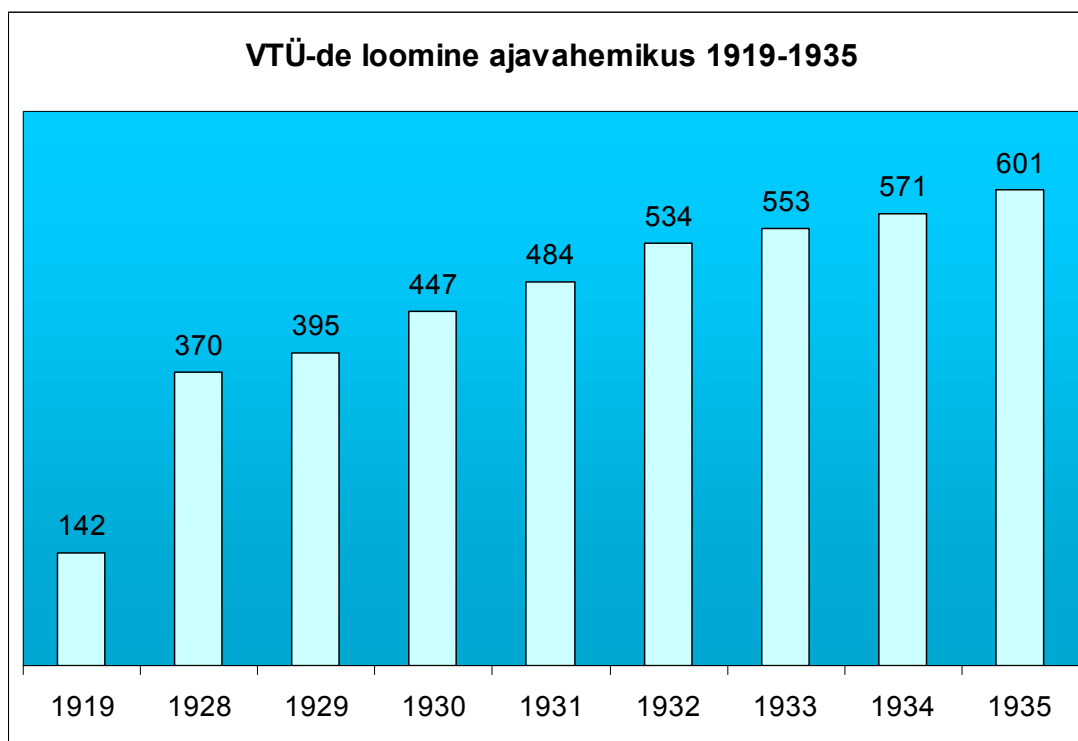
3.2 Tuletõrje jaotus uues seaduses

Tuletõrje jaotus oli jäetud samaks, nagu see oli olnud senises tuletõrje seaduses, s. o. Riiklikus, omavalitsuse, vabatahtlikuks ja eratuletõrjeks. Uuendusena esines nõue, et linnades, kus oli rohkem kui 20 000 elanikku, pidi olema valvekorras ja tegevusvalmis omavalitsuse poolt korraldatav tuletõrje lentsalk. Lentsalga kutseliste tuletõrjujate minimaalse arvu määras siseminister. Vabatahtlikus tuletõrjes olid jäänud kehtima kõik senised vabatahtlikkuse põhimõtted, kuid ainult sellise vahega, et tuletõrje ühingud ilma erandita kuulusid eesti Vabatahtlikku Tuletõrje Liitu. Tuletõrjeühingud tegutsesid nagu ennegi põhikirja lausel, mis vastas siseministri pool kinnitatud normaal-põhikirjale.

Uuendusena esines nõue, et ühe omavalitsuse piirkonnas tegutses üks tuletõrjeühing. See uuendus oli tarvilik kahest asjaolust ja nimelt juhtimise ja majanduslikel kaalutustel. (RT 1936 : 7).

Iseseisvuse aastate kestel oli vabatahtlik tuletõrje paisunud 50 000 liikmeliseks organisatsiooniks. Selle organisatsiooni algrakuks oli vabatahtlik tuletõrje ühing ja neid võis asutada piiramatule arvul.

Jälgides tuletõrjeühingute arenemiskäiku, näeme, et Vabariigi algaastail tegutses Eestis 142 tuletõrjeühingut. Iga järgneva aastaga kasvas nende arv ja 1928.a oli juba 370 tuletõrje ühingut, 1929.a- 395, 1930.a – 447, 1931.a. -484, 1932.a. – 534, 1933.a. -553, 1934.a. 571 ja 1935.a. 601 tuletõrjeühingut. Seega juurdekasv 15 .a. kestel 30 tuletõrjeühingut aastas. (Tetsman, E jt 1940:20)

Joonis. Vabatahtlike tuletõrjeühingute arv Eestis aastate lõikes

Uurides hilisematel aastatel juurdetulnud tuletõrjeühingute asutamise põhjusi, näeme, et ühe ja sellesama omavalitsuse piirkonda oli tekkinud sõsarühing mitte niivõrd ühingu tarvidusest, kui lahkkelidest senises ühingus, mille tõttu osa liikmeid lahkus ja asutas omaette ühingu. Mõned sõsarühingud, tänu energilistele juhtidele, oli kujunenud võimsaks üksuseks, enamik neist oli jäänud kängu, polnud suudetud muretseda vajalikke kustutusabinõusid ja mõnel neist oli ainsaks kustus riistaks hüdropult.

Uute ühingute tekkimine tõi kaasa selle, et kõigile ei jätkunud toetust pritsiside, voolikute jne. soetamiseks. Seega osa ühingud jäid nigelasse majanduslikku olukorda ja see omakorda kahjustas tuletõrje mainet, kuna ei suudetud tagada kustutustööde efektiivsust.

Ühingute arvu progressiivselt kasvades, muutus keskorganisatsioonile ka võimatuks nende tegevust juhtida.

Mitmete ühingute olemasolu ühes omavalitsuspiirkonnas muutis omavalitsuse õiglase toetamise keeruliseks. Kui toetussumma oleks saanud määrata ühele tuletõrje üksusele, siis oleks sellest abi olnud, kuid toetusraha tuli jagada mitme vahel, seega summad mida tuletõrjeühingud said kasutada, jäid väga kesisteks. Nende summade eest polnud võimalik midagi märkimisväärset ära teha, ega soetada.

Ühe omavalitsuse piirkonnas kus oli mitu tuletõrjeühingut, need ei likvideerunud, vaid liitusid üheks suureks võimsaks ühinguks. Liitumisel ühingud koostasid omavahel liitumislepingu. Liidetavad ühingud ei kaotanud seejuures midagi. Neile jäeti alles kogu nende vara.

Tuletõrje üldine juhtimine riigis kuulus siseministrile, kes teostas seda Politseivalitsuse kaudu. Siseministril oli õigus anda välja seadusakte tulekahjude vältimiseks ja tuleohu vastu võitlemiseks.

Kuna politsei ülesandeks oli avaliku julgeoleku tagamine, ja tulekahjud olid samuti hädaohuks avalikule julgeolekule, siis pidi korraldama võitlust tulekahjude vastu politsei

nagu see oli mitmes teises riigis, kusjuures politsei kasutas selleks otstarbeks tuletõrjet. Peale selle oli kodanliku õhukaitse seadusega politseile pandud rahva õhukaitse koondamine, millest tähtsama tegurina esines tuletõrje. Neil motiividel pidi tuletõrje juhtimine ja korraldamine kuuluma samale keskasutusele, millele kuulub ka kodanliku õhukaitse korraldamine, s.o. Politseivalitsusele. Tuletõrje tegevuse juhtimise korraldus määrati kindlaks vabariigi valitsuste poolt, arvestades tuletõrje ja omavalitsuste keskorganisatsioonide seisukohti.

Tulekustutus- ja päästetööde juhtimise korraldus oli uues seaduses täiendatud selles mõttes, et ka tulekustutustööde juurde kutsutud abijõud olid allutatud tuletõrje üldjuhile. See oli eriti vajalik suurte tulekahjude korral, et vältida arusaamatusi ja topeltjuhtimist.

3.4 Tuletõrje ühingute maksusüsteem uue seaduse järgi

1924 aasta tuletõrje seaduse §23 mõistete kohaselt olid riigi- ja omavalitsuse heaks võetavatest maksudest vabad ainult tuletõrje komando päralt olevad autod, vankrid, hobused ja teised veo-ning tuletõrje abinõud. Tuletõrjete pritsimaju ja kuure samuti teadete edasiandmise ja vastuvõtmise vahendeid võidi aga maksustada, samuti olid maksustatud Tuletõrje Liidu ladu ja ühingu poolt korraldatud avalikud üritused mille puhaskasum ettenähtud tuletõrjeabinõude muretsemiseks, see kord ei olnud õiglane tuletõrje organisatsioonide, eriti maaühingute suhtes, kuna nende poolt omavalitsustele lõbustuste pealt makstavad summad ületasid tihti omavalitsuse poolt antava toetuse. Seega kujunes mõnes kohas välja olukord, et mitte omavalitsus ei toetanud tuletõrjet, vaid ühing omavalitsust

Uue seaduse alusel on vabad kõigist riigi ja omavalitsuste heaks võetavatest maksudest:

- tuletõrje päralt olevad ja tema ülesannete teostamiseks kasutatavad veo-ja liiklemisvahendid, kütte ja määrdeained, tulekustutusriistad, teadete edasiandmise ja vastuvõtmise vahendid ja tuletõrje varustus;
- Eesti Vabatahtlikule Tuletõrje Liidule kuuluvad tuletõrje tarvete laod, kus müüakse tuletõrje tehnikat ja varustust;

- Vabatahtlike tuletoõringute ja Eesti Vabatahtliku Tuletoõrje Liidu pãralt olevad pritsimajad, pritsikuurid ja maa-alad;
- Vabatahtlike tuletoõringute poolt korraldatud peod ja muud mittealalised lõbustused, mille puhastulu läheb tuletoõrjevahendite, vahendite hoiuruumide ja tuletoõrjearustuse soetamiseks ja korrashoiuks;
- Tuletoõrje tehnika ja varustuse import.

Vabatahtlike tuletoõrjeorganisatsioonide kirjavahetus on vaba kantselei ja tempelmaksust. Tempelmaksu seaduse alusel. Uus tuletoõrje seadus näeb ette teatud tulekustusvahendite arvamist raudvara hulka, kusjuures vabatahtlikud tuletoõrjeõhingud võivad oma raudvara pantida ja võõrandada kohaliku prefekti nõusolekul. See uuendus oli tarvilik sellepãrast, et hoida ära olukorra tekkimist, kus elu- või tööstuskeskus võiks jääda teatud ajaks ilma tulekaitseta, kui tuletoõrjeabinõud saaksid õhingu võlgade katteks ära müüdnud sundkorras.

Tuginedes eeltoodule teeb töö autor ettepaneku muudatuse tegemiseks meie praegu kehtiva maksuseaduse muutmiseks. Käibemaksuseaduse §'s 15 sätestatakse käibemaksumãärad. Hetkel on seadusandja kindlaks määranud kaupade osas üldise käibemaksumãära 18 % ja madalama käibemaksumãära kas 9 või 0 protsenti. **Teha ettepanek Rahandusministeeriumile alkatada käibemaksuseaduse muutmise seadus, millega täiendatakse nimetatud seaduse § 15 lg 3 määraates, et käibemaksumãär null protsenti kehtib riiklike päästeasutuste poolt päästetehnika ja varustuse soetamisel.**

3.5 Tuletoõrje õhingute tulud ja kulud

Omavalitsuste poolt tuletoõrje kuludeks eelarvesse võetud summast, mille suurus oli 0,25 kuni 0,5 % kõigist kuludest, ei jätkunud selleks, et tõsta omavalitsuste piirkonnas tuletoõrjet jõudlusvõimeliseks ning varustada ja korraldada vastavalt kohalikkudele oludele.

Mõne omavalitsuse piirkonnas oli see toetus koguni väike, kõigest 15-20 krooni aastas ja paljud omavalitsused polnud seda toetust välja maksnud, kuna senine seadus ei näinud täpselt ette eelarvesse võetud toetuste väljamaksmist. Saadud toetus valdades oli tavaliselt nii väike, et sellest ei jätkunud isegi tegevuskulude katmiseks, rääkimata tulekustutus vahendite korrapärasest parandamisest, uuendamisest ja täiendamisest.

Enamik omavalitsusi püüdis oma piirkonna tuletõrjet kõigiti toetada ja ei piirdunud seaduses ettenähtud 0,25 kuni 0,5 %, vaid tasus täiel määral tuletõrje tegevuskulud. Nendel omavalitsustel moodustas tuletõrjele antud totus märksa suurema summa, kui see oli seaduses ettenähtud protsent. Siseministeeriumile esitatud aruannete järgi oli toetus 106 omavalitsusel 1934/35 tegevusaastal moodustanud 1-3 % kõigist kuludest. (Eenpalu, E 1936:11)

Et tuletõrje seisukorda parandada ja nende meeskondade jõudlusvõimet tõsta, selleks oli tarvis eeskätt parandada nende majanduslikku olukorda ja teiseks – korraldada väljaõpet. See aga nõudis raha.

Tuletõrje juhtide väljaõpet oli seni teostanud Tuletõrje Liit nii palju, kui seda tema kasinad summad olid võimaldanud. See väljaõpe oli küll asjalik, kuid piiratud summade tõttu ei saadud vastavatest kursustest osavõttu kõigile juhtidele võimaldada. Suur osa juhte oli kursustel käimata.

Tuletõrje kapitali sissetuleku allikaks, millest seni antud toetust tuletõrjeühingutele tuletõrjevahendite muretsemiseks ja õppuste korraldamiseks, oli kinnis- ja vallasvarade kindlustuslepingutelt tule, plahvatuste ja pikse vastu kindlustamisel võetav tempelmaks (riigilõiv). Kindlustussummalt tegi see maks 0,007%. Kuigi see maks üksikult poliisilt oli väga väike (10.000s. pealt 0,7 senti), siiski üle riigi moodustas see aastas umbes 30 000 krooni.

Uue tuletõrje seaduse kohaselt võeti tuletõrje toetamiseks kinnis- ja vallasvarade kindlustuslepinguult tule, plahvatuse ja pikse vastu kindlustamisel maksu 30% suuruses kindlustuslepinguult võetava tempelmaksu summast arvates.

Lääne Euroopa riikides, kus tuletõrje kõrgel tasemel, oli tuletõrjete üheks suuremaks sissetuleku allikaks just kindlustusseltsidelt saadav toetus ja maksud, mis meie maksunormidest kaugelt suuremad olid. Selle tõttu oli neis riikides ka võimalusi tuletõrjet rohkem toetada ning ühes sellega tõsta nende võimeid tuletootuse vastu.

Tuletõrje õigusliku seisukorra parandamiseks oli tarvis korrektiiv sisse viia Metsaseadusesse. Nimelt Metsaseaduses (RT 1934,54) §70 tõlgendati mõnel pool selliselt, et tuletõrjujad pole õigustatud tasu saama metsapõlemise kustutustööde eest. See tekitas õigustatud nurinat, kuna näiteks ühel ja samal metsapõlemisel kõrvuti töötanud peremehele ja popsile maksti tasu ainult peremehele, sest et tema vabatahtlikku tuletõrjesse ei kuulunud, kuna pops, kes oli tuletõrje liige, jäi ilma tasuta. Uue seaduse mõiste kohaselt olid õigustatud metsapõlemise kustutustööde eest tasu saama ka tuletõrjujad.

Uus tuletõrje seadus andis tuletõrjetele, eriti vabatahtlikkudele tuletõrjujatele suure hulga majanduslikke soodustusi. Sendised soovid, mis Liidu peakoosolekul aastate kestel oli vastu võetud ja Liidu juhatuse poolt siseministeriumile esitatud, olid peaaegu kõik täidetud. Uued soodustused võimaldasid tuletõrje organisatsioonidel end paremini korraldada, lahendada kergemini majanduslikke küsimusi ja võimaldada senisest suuremat tähelepanu pöörata tuletõrjujate väljaõppe teostamisele.

Kui valitsus andis tuletõrjujatele terve rea soodustusi , siis ootas valitsus ka tuletõrjujatelt jõupingutusi võitluseks tulekahjude vastu.

Seoses eeltooduga teeb käesoleva töö autor ettepanekud kaasaja seaduste täiendamiseks

1. Teha ettepanek täiendada Kindlustustegevuse seadust sätetega, mille kohaselt kindlustustegevusega tegelemiseks tegutsemisluba omavad äriühingud peaksid nende poolt sõlmitud kindlustuslepingutelt, mis hõlmavad kindlustuskaitset tule, plahvatuste ja äikese vastu tasuma maksu suuruses näiteks 1% kindlustuspreemialt ja nimetatud maks läheb riigi eelarvesse sihtotstarbeliselt päästevarustuse ja päästetehnika soetamiseks.

2. Teha ettepanek Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile täiendada Erimärgistatud vedelkütuse seadust järgmiselt: seaduse § 1¹ lõikes 2 toodud loetelu

isikutest, kellel on õigus kasutada erimärgistatud diiselkütust täiendada punktiga 7 järgmises sõnastuses: riiklikul päästeasutusel päästetehnikas kasutamisel.

3. Eelmisest ettepanekust tulenevalt teha ettepanek Rahandusministeeriumile täiendada Alkoholi-, tubaka ja aktsiisiseaduse § 27 lg 1 punktiga 22³, mille kohaselt vabastatakse aktsiisist eriotstarbeline diislikütus, mida kasutatakse riikliku päästeasutuse poolt päästetehnikas.

3.6 Tuletõrjajate ja abiks kutsutud isikute sotsiaalsed tagatised

Eelmise seaduse kohaselt olid tuletõrjajate sotsiaalsed tagatised jagatud ebamääraselt. See tähendab, et ühel ja samal tulekahjul kõrvuti töötanud ja vigastada saanud tuletõrjajad surma korral nende perekonnad said seniste seaduste järgi pensioni ja toetusraha väga ebaühtlaselt. Nii võeti pensioni arvestamisel vabatahtliku tuletõrje reamehel aluseks palganorm 55 krooni (Vabatahtliku tuletõrje ühingute tuletõrje komandode liikmete pensioni ja toetusraha seaduse § 2 -RT 197/198- 1925. aastal), elukutselisel tuletõrjajal Tartu linna tuletõrje lensalga. 42 krooni (tuletõrjuja kuupalk) ja elukutselisel tuletõrjajal Tallinna linna tuletõrje komandos. 81 krooni (tuletõrjuja kuupalk). Eraasutuste ja –ettevõtete tuletõrjajad olid kindlustatud Tööstusliku tööseaduse alusel õnnetusjuhtumite vastu tööstuse tegevuse alal. Kui aga senise tuletõrje seaduse § 12 nõude kohaselt eraasutuste tuletõrje andis abi väljaspool oma ettevõtte piirkonda, siis olid tuletõrjajad selleks puhuks kindlustamata. Samuti olid seni kindlustamata õnnetus juhtumite vastu kodanikud, keda politsei käsutas kahjutule korras abitööjõuna. Õnnetuse korral polnud neil võimalust kuskilt mingit abi või toetust loota, kuna senine seadus pensioni või toetuse maksmist ei võimaldanud.

Sageli juhtub kustutustööde juures, et tuletõrjuja saanud vigastuse tõttu kaotab ajutiselt töövõime, samuti nõuab lisakulusid vigastuse ravimine. Senine seadus ei võimaldanud toetuse maksmist ajutise töövõimetuse korral, samuti jäid tuletõrjuja kanda ka ravimiskulud.

Nendele puudustele oli Tuletõrje Liidu juhatus ja ka üksikud ühingud Siseministeeriumis tähelepanu juhtinud ja senised puudused said kõrvaldatud uue tuletõrje seadusega

4. ETTEPANEKUD

1. Käibemaksuseaduse §'s 15 sätestatakse käibemaksumäärad. Hetkel on seadusandja kindlaks määranud kaupade osas üldise käibemaksumäära 18% ja madalama käibemaksumäära kas 9 või 0 protsenti. Teha ettepanek Rahandusministeeriumile algatada käibemaksuseaduse muutmise seadus, millega täiendatakse nimetatud seaduse § 15 lg 3 määrates, et käibemaksumäär null protsenti kehtib riiklike päästeasutuste poolt päästetehnika ja varustuse soetamisel.

2. Teha ettepanek Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile täiendada Erimärgistatud vedelkütuse seadust järgmiselt: seaduse § 1¹ lõikes 2 toodud loetelu isikutest, kellel on õigus kasutada erimärgistatud diiselmootorit täiendada punktiga 7 järgmises sõnastuses: riiklikul päästeasutusel päästetehnikas kasutamisel.

3. Eelmisest ettepanekust tulenevalt teha ettepanek Rahandusministeeriumile täiendada Alkoholi-, tubaka ja aktsiisiseaduse § 27 lg 1 punktiga 22³, mille kohaselt vabastatakse aktsiisist eriotstarbeline diiselmootor, mida kasutatakse riikliku päästeasutuse poolt päästetehnikas.

3. Teha ettepanek täiendada Kindlustustegevuse seadust sätetega, mille kohaselt kindlustustegevusega tegelemiseks tegutsemisluba omavad äriühingud peaksid nende poolt sõlmitud kindlustuslepingutelt, mis hõlmavad kindlustuskaitset tule, plahvatuste ja äikese vastu tasuma maksu suuruses näiteks 1% kindlustuspreemialt ja nimetatud maks läheb riigi eelarvesse sihtotstarbeliselt päästevarustuse ja päästetehnika soetamiseks.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös on antud lühike ülevaade seadustest ja õigusaktidest, mis kehtisid Eesti Vabariigi iseseisvumisest 1918 aastal, kuni 1936 aastani.

Tööülesandeks oli välja selgitada, kas saab 1936 aasta tuletõrjeseadust pidada üheks suuremaks pöördepunktiks ja arengut soodustavaks teguriks Eesti vabariigi tuletõrje ajaloos.

Uurimuse käigus selgus, vaatamata sellele, et Eesti Vabariigis valitses 1936. aastal sügav majanduskriis (töötuid üle 40 000-de, ettevõtted pankrotistusid, Eesti kroon devalveeriti, riigis kehtis kaitse seisukord, sest üritati riigipööret vabadussõdalaste poolt, riigikogu saadeti laiali), suudeti siiski vastu võtta 1936 aastal Tuletõrje seadus mis aitas oluliselt kaasa tuletõrje arengule.

Autor leiab, et ka praegune valitsus võiks eeskujuks võtta tolle aegset riigivalitsejate suhtumist tuletõrjesse, kui ühiskonna turvalisuse tagajasse. Siiani on päästeasutused riigi poolt siiski üks vähem finantseeritud asutusi, kuigi temale pandud ootused on kõrged. Uue päästetehnika ja varustuse muretsemine ning uute tuletõrjedepoode ehitamine praegu oleks kui võla tasumine riigi poolt päästjatele pikkade kiratsemise aastate järel.

Meie president toomas Henrik Ilves on öelnud, et päästja töö, mis pälvib jätkuvalt Eesti rahva kõrgema usalduse, on ennekõike missioon, kutsumus ja alles siis tavapärase töölkäimine. Kui Eesti rahvas päästjatesse nii austavalt suhtub tuleb riigivalitsusel ja riigikogul kui rahva esindajatel päästjatele samaga vastata.

Loodame, et meie riigi valitsejatel jätkub julgust ja tahet olla vastutustundlik oma riigi ja rahva vastu, ning võtta vastu seadusesätteid, mis tagavad tänastele päästjatele kindlustunde nii töö uue varustuse ja tehnika näol, kui ka pensionile jäämisel.

Selle Sisekaitseakadeemia Päästekolledži lõputööga sai antud vaid lühike ülevaade Eesti tuletõrje seadustest ja õigusaktidest mis möödunud aegadel kehtisid. Kahtlemata on veel

märkimisväärne hulk olulist ja tähelepanuväärset asjakohast materjali, mida tuleks veel uurida ja järeltulevatele põlvedele säilitada.

Käesoleva töö autor teeb ettepaneku, et Sisekaitseakadeemia Päästekolledžis jätkataks ka järgnevatel aastatel algatust kirjutada lõputöö tuletõrje ja päästeala ajaloo teemadel, sest kes minevikku ei mäleta elab tulevikuta.

„Jumala auks ja ligimese kaitseks“

SUMMARY

The subject of the research is the firefighting legislation of the Republic of Estonia of 1936 and its influence on Volunteer Firefighter Associations as well as on Estonian firefighting services in general.

The objective of the thesis paper is to analyze the firefighting legislation of 1936 and amendment propositions to the present fiscal law of the Republic of Estonia.

In the thesis statement the author claims that the 1936 firefighting legislation can be considered one of the major turning points and development enhancing factors in the Estonian firefighting history.

The significance of the thesis is clearly demonstrated by the fact that the 90-year anniversary of the Estonian Firefighter Association is celebrated in year 2009.

The novelty of the thesis paper lays in the fact that the history of firefighting legislation has not been researched by the Rescue Service College of the Estonian Public Service Academy. Since the history of the Estonian firefighting has not been sufficiently researched, the author of the paper sees it as an honorable obligation of the present Rescue Service administration, the descendant of the first Firefighter Association of the Republic of Estonia.

The present thesis paper is written in Estonian and it consists of 35 pages and appendices. Various sources such as legal regulations, archive documents, chronicles, firefighters jubilee albums, specialist books, journals and newspaper articles were used in the thesis paper.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Kübarsepp, E 1923 *Tuletõrje seadused*, Eesti Politsei Leht ,märts, Tallinn

Eesti riigiarhiiv f 80, n 5, s 1114

Eesti Tuletõrje 1936

Eesti tuletõrje leksikon 1940 Tallinn Tallinna kirjastuse kooperatiiv

Riigi Teataja 1934, 54

Riigi Teataja 1920, 129/130

Riigi Teataja 1932, 91

Riigi teataja 1925, 197/198

Tallinna linnaarhiiv f 49, n1, s146

Tuletõrje seadus 1936

Vaarmann, J. 1988 Rinnutsi leekidega. Tallinn: Valgus

SISEKAITSEAKADEEMIA

PÄÄSTEKOLLEDŽ

Mina, Mait Janson, päästekolledži päästeteenistuse eriala 4. kursuse üliõpilane tõendan, et kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

_____ 2009 _____
(allkiri)

LÕPUTÖÖ VASTAB KEHTIVATELE NÕUETELE

Juhendaja _____
(ees- ja perekonnanimi) _____
(allkiri)

KAITSMISELE LUBATUD

Päästekolledži direktor:

_____ (ees- ja perekonnanimi) _____ (allkiri)

_____ 2009